EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 30.11.2011
KOM(2011) 808 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Horisont 2020 – teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEK(2011) 1427 lõplik}
{SEK(2011) 1428 lõplik}

1. MUUTUNUD OLUKORD

Pärast seitsmenda raamprogrammi käivitamist on majanduslik olukord dramaatiliselt muutunud. 2008. aasta finantskriisist põhjustatud majanduslanguse tõttu võeti majanduse hoogustamiseks vastu stimuleerivate meetmete paketid. Kuigi Euroopa taastub tasapisi majanduslangusest, tuleb tal nüüd silmitsi seista valitsemissektori võlakriisiga ja uue majandussurutise ohuga. Ametiasutused kogu Euroopas peavad otsustavalt tegutsema, et selles muutunud olukorras toime tulla. Peamine ülesanne on stabiliseerida lähiajal finants- ja majandussüsteem, kuid võtta samas ka meetmeid tulevaste majandusvõimaluste loomiseks.

Eelarve konsolideerimine ja struktuurireformid on vajalikud, ent neist ei piisa Euroopa üleilmse konkurentsivõime kindlustamiseks. Arukad investeeringud, eelkõige teadusuuringutesse ja innovatsiooni, on olulised selleks, et säilitada kõrge elatustase ning samal ajal tegeleda kiireloomuliste ühiskondlike probleemidega, nagu kliimamuutused, vananev elanikkond või liikumine ressursitõhusama ühiskonna suunas.

Teadusuuringud ja innovatsioon aitavad luua töökohti, saavutada heaolu, parandada elukvaliteeti ning pakkuda üleilmseid avalikke hüvesid. Tänu neile saavutatakse teaduslikud ja tehnilised läbimurded, mida on vaja kiireloomuliste ühiskonnaprobleemide lahendamiseks. Investeeringud kõnealuses valdkonnas toovad endaga kaasa ärivõimalusi, luues innovatiivseid tooteid ja teenuseid. Kuigi Euroopa Liit on mitmes tehnoloogiavaldkonnas üleilmne liider, pakuvad senised konkurendid ja tärkava majandusega riigid talle üha enam konkurentsi ning seepärast tuleb liidu innovaatilist suutlikkust parandada.

Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks on teadusuuringud ja innovatsioon Euroopa 2020. aasta strateegias[1] kesksel kohal. Selles on esitatud peaeesmärk suurendada 2020. aastaks teadus- ja arendustegevuse rahastamist 3 %ni SKPst. Juhtalgatusega „Innovatiivne liit"[2] nähakse teadusuuringute tõhustamiseks ja innovaatilise suutlikkuse suurendamiseks ette laiaulatuslik meetmete kogum. Sellises poliitilises kontekstis kajastub komisjoni ettepanekutes liidu eelarve kohta pärast 2013. aastat[3] eesmärk investeerida Euroopa tulevikku ja tagada maksimaalne kasu igalt eurolt Euroopa kodanike jaoks.

2. HORISONT 2020: MURRANGULINE SAMM

Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni uue rahastamisprogrammi nimi – Horisont 2020 – peegeldab püüdu luua ideid ja töökohti ning edendada majanduskasvu ka edaspidi. Programm „Horisont 2020" on põhiline vahend juhtalgatuse „Innovatiivne liit" rakendamisel, selles võetud kohustuste täitmisel ning Euroopa Ülemkogu 4. veebruari 2011. aasta järelduste ja Euroopa Parlamendi 12. mai 2011. aasta resolutsiooni (Juhtalgatuse „Innovatiivne liit" kohta) [4] arvessevõtmisel.

Programmi „Horisont 2020" koondatakse kõik praegused liidu teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisvahendid, teadusuuringute raamprogramm, konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi (EIT)

---

1 KOM(2010) 2020.
2 KOM(2010) 546.
3 KOM(2011) 500.
4 P7 TA(2011)0236

innovatsioonialased tegevused[5]. Sidusrühmad on sellist lähenemisviisi laialdaselt tunnustanud edasiminekuna[6]; samuti on seda toetanud Euroopa Parlament oma 27. septembri 2011. aasta resolutsioonis,[7] Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee[8] ning Euroopa teadusruumi komitee[9].

Programmi „Horisont 2020" ettepanekute kogum koosneb järgmistest ettepanekutest:

- ettepanek programmi „Horisont 2020"[10] kohta, millega kehtestatakse üldeesmärgid, põhimõtted, liidu lisandväärtus, rahastamisvahendid ja kontrollisätted, järelevalve ja hindamine;

- ühtse konkreetse programmi ettepanek programmi „Horisont 2020"[11] rakendamiseks, milles sätestatakse rakendusviisid ning tegevuse põhisuunad;

- ettepanek ühtsete osalemis- ja levitamiseeskirjade[12] kohta, millega kehtestatakse rahastamisviisid ja kulude hüvitamine, osalemise, valiku ja toetuse määramise tingimused ning eeskirjad tulemuste omandilise kuuluvuse, kasutamise ja levitamise kohta; ning

- eraldiseisev ettepanek programmi „Horisont 2020" selle osa kohta, mis vastab Euratomi asutamislepingule[13].

Nendele ettepanekutele on lisatud eelnevad mõjuhinnangud[14]. Lisaks täiendatakse kõnealust paketti eraldi ettepanekuga EIT määruse läbivaatamiseks.

Põhilised uuendused:

Programmis „Horisont 2020" on tehtud mitmeid uuendusi, mille abil edendada majanduskasvu ja lahendada ühiskondlikke probleeme. Need hõlmavad järgmist.

- Oluline lihtsustamine tänu programmi lihtsamale ülesehitusele, ühtne eeskirjade kogum, vähem bürokraatiat tänu hõlpsalt järgitavale kulude hüvitamise näidisele, ühtne juurdepääsupunkt osalejate jaoks, vähem paberitööd taotluste koostamisel, vähem kontrolle ja auditeid; üldeesmärk on vähendada toetuse määramisele kuluvat keskmist aega 100 päeva võrra.

---

5 Tuumaaenergiategevus on programmi „Horisont 2020" lahutamatu osa, kuid selleks on koostatud eraldiseisev ettepanek Euratomi asutamislepingu alusel. ITERi rahastamine ei toimu ELi eelarvest, seda rahastatakse täiendavast programmist.

6 http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/consultation-conference/summary_analysis.pdf

7 P7 TA(2011)0401

8 CESE 1163/2011

9 ERAC 1210/11

10 Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus programmi Horisont 2020 kohta – Teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm (2014–2020), KOM(2011) 809

11 Ettepanek: nõukogu otsus, millega kehtestatakse eriprogramm programmi „Horisont 2020" rakendamiseks – Teadustegevuse ja innovatsiooni raamprogramm (2014–2020), KOM(2011) 811

12 Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020" osalemis- ja levitamiseeskirjad – Teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm (2014–2020), KOM(2011) 810

13 Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogrammi (2014–2018) kohta, millega toetatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020", KOM(2011) 812

14 SEK(2011) 1427 ja SEK(2011) 1428.

- Kaasav lähenemisviis, mis soodustab uute osalejate, sealhulgas tavapärasest erinevate ideedega osalejate kaasamist, tagades osalemisvõimaluse väljapaistvatele teadlastele ja novaatoritele kogu Euroopas ja väljaspool seda.

- Teaduuuringute ja innovatsiooni integreerimine, pakkudes idee tekkest turule jõudmiseni kõigis etappides järjepidevat rahalist toetust.

- Suurem toetus innovatsioonile ning turuga seotud tegevusele, mis omakorda annab otsese majanduslikku stiimuli.

- Tugev rõhuasetus ärivõimaluste loomisele, mis võiks aidata lahendada inimeste ühisteid suuri muresid ehk ühiskondlikke probleeme Euroopas ja mujal.

- Rohkem võimalusi uutele sisenejatele ja noortele lootustandvatele teadlastele oma ideede esitamiseks ja rahalise toetuse saamiseks.

3. VAHENDITE KOONDAMINE PEAMISTELE PRIORITEETIDELE

Programmis „Horisont 2020" koondatakse vahendid kolmele erinevale, kuid vastastikku tugevdavale prioriteedile, millega kaasneb selge liidu lisandväärtus. Need prioriteedid vastavad Euroopa 2020.aasta strateegia ja juhtalgatuse „Innovatiivne liit" prioriteetidele.

(1) **Tipptasemel teadus**. See prioriteet aitab Euroopa teadusbaasi taset tõsta ja tagada pidev maailmatasemel teadusuuringute jätkumine Euroopa pikaajalise konkurentsivõime kindlustamiseks. Sellega toetatakse parimaid ideid, arendatakse talente Euroopas, võimaldatakse teadlastele juurdepääs prioriteetsele teadustaristule ning muudetakse Euroopa maailma parimate teadlaste silmis atraktiivseks kohaks.

Selle prioriteediga:

- toetatakse kõige andekamaid ja loomingulisi isikuid ning nende meeskondi tipptasemel teadusuuringute tegemisel, tuginedes *Euroopa Teadusnõukogu* edule;

- rahastatakse teaduskoostööd, et luua uusi ja paljulubavaid teadusuuringute ja innovatsiooni valdkondi *tulevaste ja kujunemisjärgus tehnoloogiate* toetamise kaudu;

- pakkuda *Marie Skłodowska-Curie meetmete*[15] (*Marie Curie nimelised meetmed*) kaudu teadlastele tipptasemel karjääri arendamise ja koolitusvõimalusi;

- tagada Euroopale maailmaklassiline teadustaristu (sealhulgas e-taristu), mis on juurdepääsetav kõigile teadlastele nii Euroopas kui ka mujal.

(2) **Juhtpositsioon tööstuses.** Selle prioriteedi eesmärk on muuta Euroopa atraktiivseks teadusuuringutesse ja innovatsiooni (sealhulgas ökoinnovatsioon) investeerimise

[15] Selle nime kaudu avaldab komisjon tunnustust sellele väljapaistvale Nobeli preemia võitnud teadlasele ning tema tähelepanuväärsele tööle Euroopa teadusmaastiku edendamisel.

kohaks, edendades tegevusi, mille aja- ja tegevuskava üle äriettevõtted otsustavad. Sellega nähakse ette suured investeeringud peamisesse tööstustehnoloogiasse, maksimeeritakse Euroopa ettevõtete majanduskasvu potentsiaali, pakkudes neile piisaval määral rahalist toetust, ja aidatakse innovatiivsetel VKEdel saavutada juhtpositsioon maailmas.

Selle prioriteediga:

- luuakse *suutlikkuse ja tööstustehnoloogia alane juhtpositsioon*, toetades eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, nanotehnoloogiat, kõrgtehnoloogilisi materjale, biotehnoloogiat, uudseid tootmis- ja töötlemissüsteeme ning kosmoseuuringuid, pakkudes samas toetust valdkondadevahelistele meetmetele, et saada kasu mitme võtmetehnoloogia ühendamisest;

- lihtsustatakse *riskikapitali kättesaadavust*;

- antakse kogu liidus toetust *innovatsiooniks VKEdes*.

(3) **Ühiskonnaprobleemid**. Selle prioriteediga kajastatakse Euroopa 2020. aasta strateegia poliitilisi prioriteete ning tegeletakse kodanike ühiste muredega nii Euroopas kui ka mujal. Probleemipõhise lähenemisviisiga koondatakse eri valdkondade vahendid ja teadmised, tehnoloogia ja teadusharud, sealhulgas sotsiaal- ja humanitaarteadused. Hõlmatud on tegevused alates teadusuuringutest kuni turustamiseni, keskendudes eelkõige innovatsioonitegevusele, nt katsetamine, tutvustamine, testisüsteemid, ning toetades riigihankeid ja turul kasutuselevõttu. See hõlmab seoste loomist Euroopa innovatsioonialaste partnerluste tegevusega.

Rahastamisel keskendutakse järgmistele probleemidele:

- *tervishoid, demograafilised muutused ja heaolu;*

- *toiduga kindlustatus, säästev põllumajandus, mere- ja merendusuuringud ning biomajandus;*

- *turvaline, puhas ja tõhus energia;*

- *arukas, keskkonnahoidlik ja integreeritud transport;*

- *kliimameetmed, ressursitõhusus ja toormaterjalid;*

- *kaasav, innovaatiline ja turvaline ühiskond.*

Programmi „Horisont 2020” üldeesmärk on toetada jätkusuutlikku arengut. Kliimameetmete ja ressursitõhususe sihtotstarbelist rahastamist täiendatakse muude programmi „Horisont 2020” erieesmärkide kaudu, mille tulemusel on vähemalt 60 % programmi „Horisont 2020” kogueelarvest nähtud ette jätkusuutlikule arengule ning valdav osa sellest on seotud vastastikku tugevdavate kliima- ja keskkonnaeesmärkidega. Eeldatakse, et ligikaudu 35 % programmi „Horisont 2020” eelarvest moodustavad kliimaga seotud kulutused.

EIT-l on oluline roll tipptasemel teadusuuringute, hariduse ja innovatsiooni ühendamisel, integreerides seega teadmiste kolmnurga. Seda teeb ta eelkõige teadmis- ja innovaatikakogukondade kaudu. Lisaks tagab ta sellega, et kogemusi jagatakse ka väljaspool teadmis- ja innovaatikakogukondi sihipärase levitamise ja teadmistevahetuse meetmete kaudu.

Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevus on programmi „Horisont 2020" lahutamatu osa, millega pakutakse liidu poliitikale tõhusat ja tõenditel põhinevat tuge. Selles tegevuses lähtutakse tarbijate vajadustest ja seda täiendab tulevikku suunatud tegevus.

Tuumaenergiaalane teadustegevus ja innovatsioon, mida toetatakse Euratomi asutamislepinguga, võimaldab liidul kõigi tema liikmesriikide huvides töötada välja uusimaid tehnoloogialahendusi tuumaohutuse ja -julgeoleku, kiirguskaitse ning tuumarelva leviku tõkestamise valdkonnas.

Asjaolu, et programmi „Horisont 2020" eelarve on jaotatud selle strateegiliste eesmärkide vahel võrdselt, näitab kuidas kõnealune programm on kohandatud muutuva olukorra suhtes. Eelarve jaotamisel programmi „Horisont 2020" piires:

- järgitakse täielikult Euroopa 2020. aasta strateegiat, rakendades juhtalgatust „Innovatiivne liit", seades prioriteediks digitaalse tegevuskava, kaasatuse, energeetika, ressursitõhususe, tööstustehnoloogia, kliimameetmed ning liidu välispoliitika;

- seatakse prioriteediks kulutused, mis mõjutavad vahetult majanduskasvu ja töökohtade loomist tänu suurtele investeeringutele riskikapitali, VKEdesse ning suuremahulistesse võtmetehnoloogia katse- ja näidisprojektidesse;

- jätkatakse investeeringuid Euroopa tulevikku, andest oluliselt hoogu Euroopa Teadusnõukogu tegevusele, tugevdades tulevaste ja kujunemisjärgus tehnoloogiate teadusuuringuid, suurendades andekate noorte koolitus-, liikuvus- ja karjääriarendamisvõimalusi ning tähtsustades EIT rolli;

- kaasates muud avaliku ja erasektori rahastamisallikad, et maksimeerida selle mõju edusammudele 3 % eesmärgi saavutamisel.

Kuna programm „Horisont 2020" on koostatud seitsmeks aastaks, võib selle rakendamise jooksul toimuda majanduslikus ja poliitilises olukorras olulisi muudatusi. Seepärast tuleb vajaduse korral programmi „Horisont 2020" jätkuva ajakohasuse tagamiseks selle prioriteete ja vahendeid kohandada. Nii on ettepanekusse lisatud vastavad paindlikkuse klauslid.

Programmi „Horisont 2020" rakendamisel lähtutakse strateegilisest lähenemisviisist teadusuuringute ja innovatsiooni programmide koostamisel, kasutades ühismeetmeid ja juhtimisviisi, milles tuginetakse suuresti poliitika arengule, kuid minnes traditsioonilise valdkondliku poliitika piiridest kaugemale. Tuginetakse kindlatele tõenditele, analüüsidele ja prognoosidele ning edusamme mõõdetakse kindlate näitajate alusel.

Seoses inimese embrüonaalsete tüvirakkudega seotud teadustegevuse rahastamisega on programmi „Horisont 2020" õigusaktide pakett täielikult kooskõlas lähenemisviisiga, mida

toetasid Euroopa Parlament ja nõukogu seitsmenda raamprogrammi õigusaktide vastuvõtmisel, nagu on sätestatud komisjoni 2006. aasta dokumendis[16].

4. JUURDEPÄÄSU LIHTSUSTAMINE JA HALDAMISE OPTIMEERIMINE

Programm „Horisont 2020" peab olema atraktiivne tipptasemel teadlastele ja innovatiivsetele ettevõtetele. See omakorda nõuab eeskirjade ja menetluste lihtsustamist osalejate jaoks. Seitsmenda raamprogrammi vahehindamises järeldati, et edasiseks lihtsustamiseks on vaja võtta olulisi samme, tagades piisava tasakaalu riskide võtmise ja osalejate usalduse saavutamise vahel[17].

Programm „Horisont 2020" põhineb komisjoni teatisel lihtsustamise kohta[18] ning komisjoni otsusel, milles käsitletakse kolme meedet seitsmenda raamprogrammi rakendamise lihtsustamiseks,[19] ning selles võetakse kasutusele uued olulised põhimõtted, nagu on ette nähtud ka Euroopa Parlamendi 11. novembri 2010. aasta resolutsiooniga[20].

Programmiga „Horisont 2020" kavandatud lihtsustamisega soovitakse saavutada kolm põhieesmärki: vähendada osalejate halduskulusid, kiirendada kõiki taotluste ja toetuslepingutega seotud menetlusi ning vähendada finantsvigade määra.

Lihtsustamine saavutatakse mitmel tasandil.

- Struktuuri lihtsustamine nähakse ette järgmisega:
  - programmi lihtsam ülesehitus koos kolme keskse strateegilise eesmärgiga, et muuta osalejatele lihtsamaks rahastamisvõimaluste leidmine;
  - ühtne osalemiseeskirjade kogum, milles käsitletakse nt toetuskõlblikkust, hindamist või intellektuaalomandi õigusi, ja mida kohaldatakse kõigi programmi „Horisont 2020" osade suhtes, tehes erandeid üksnes konkreetsete põhjendatud vajaduste korral.
- Lihtsamad rahastamiseeskirjad, mille puhul võetakse arvesse sidusrühmade eelistusi tegelike kulude hüvitamisel, hõlmavad järgmist:
  - otsekulude lihtsam hüvitamine ning laialdasem heakskiit toetusesaajate raamatupidamistavadele;
  - võimalus kasutada personali ühikukulusid (keskmised personalikulud), sealhulgas VKEde palgata omanike puhul;

---

16 ELT L 412, 30.12.2006.

17 http://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/fp7_interim_evaluation_expert_group_report.pdf

18 KOM (2010) 0187.

19 K(2011) 174, 24. jaanuar 2011.

20 P7 TA(2011)0401

– tööaja arvestamise lihtsustamine, nähes ette selged ja lihtsad miinimumtingimused; eelkõige tööaja arvestamise kohustuse kaotamine üksnes programmiga „Horisont 2020” töötavate töötajate puhul;

– kaudsete kulude puhul kohaldatakse otsekulude suhtes reeglina ühtset kindlat määra, seega kaob oluline finantsvigade allikas ja keerukusfaktor;

– üks ühtne hüvitusmäär kõigi osalejate ja tegevuste puhul samas projektis;

– ühekordsed summeeritud väljamaksed, auhinnad, tulemuspõhine rahastamine konkreetsetes valdkondades, kus see on asjakohane.

- Muudetud kontrollistrateegiaga saavutatakse uus tasakaal usalduse ja kontrolli ning riskide võtmise ja nende vältimise vahel järgneva kaudu:

  – tagatisfondi laiendatakse kõigile programmi „Horisont 2020” meetmetele ning eelnevalt kontrollitakse ainult koordinaatorite finantssuutlikkust;

  – vähendatakse finantsaruannete õigsust kinnitavate tõendite hulka, nõudes üksnes ühe sellise tõendi esitamist toetusesaaja kohta projekti lõpus;

  – vähendatakse osalejate auditeerimiskoormust, kasutades järelkontrolli põhimõtet, rõhutades riskipõhist kontrolli ja pettuste avastamist, ühekordset audiitorkontrolli ning järelauditi tähtaegade vähendamist viielt aastalt neljale;

  – kõnealuse läbivaadatud lähenemisviisi tulemusel tehakse auditeid kuni 7 % programmi „Horisont 2020” toetusesaajate suhtes kogu programmiperioodi jooksul.

Samal ajal jätkab komisjon programmi ja projektide rakendamisega seotud menetluste ja protsesside tõhustamist, ühtlustamist ja kiirendamist. See hõlmab uuendatud komiteemenetlust ning keskendumist programmiga seotud komiteede kaasamisele strateegia koostamist käsitlevatesse aruteludesse ja riiklikult rahastatava tegevusega seoste loomisele. Lisaks püüab komisjon suurendada rakendamise kvaliteeti, tõhusust ja järjepidevust, kasutades kasutajasõbralikku IT-platvormi osalejate jaoks ühtse teabepunktina (e-Horisont 2020) ning võttes täiendavaid meetmeid ELi teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise üleandmiseks. Sellega seoses optimeeritakse olemasolevate täitevasutuste kasutamist, sealhulgas jaotatakse võimaluse korral ülesandeid, et saavutada suuremat spetsialiseerumist.

Kõnealuste elementide kaudu peab komisjon vajalikuks vähendada programmi „Horisont 2020” raames rahalise toetuse andmiseks ettenähtud keskmist aega 100 päeva võrra võrreldes praeguse olukorraga.

Jätkatakse ka asutamislepingu artiklite 185 ja 187 kohaseid partnerluse lähenemisviise. Finantsinstrumentide ulatuslikum kasutamine on samuti oluline osa üleandmise jõupingutustes, toetudes omakapitali- ja võlaplatvormile, mida praegu luuakse. EIT kavandab hoolikalt oma tegevusi, et viia need vastavusse programmi „Horisont 2020” prioriteetidega. Teadmis- ja innovatsioonikogukondade arvu suurendamine ning levitamise ja teadmiste jagamisega seotud tegevuse alustamine võimaldab tal senisest suuremat eelarvet juhtida.

5. LAIAULATUSLIK JA JÄRJEPIDEV LÄHENEMISVIIS INNOVATSIOONILE

Juhtalgatuses „Innovatiivne liit” rõhutatakse vajadust töötada ELi jaoks välja eristatav innovatsioonikäsitus, mis lähtub talle eriomastest väärtustest. Programmis „Horisont 2020” järgitakse laiaulatuslikku lähenemisviisi innovatsioonile, mis ei piirdu vaid uute toodete turuletoomisega, vaid hõlmab ka protsesse, süsteeme või muid käsitusi. Muu hulgas tunnustatakse Euroopa tugevaid külgi disaini, loovuse ja teenuste valdkonnas ning ühiskondliku innovatsiooni tähtsust. Kõnealuste tegevusvaldkondade rahastamine ühendatakse teadusuuringutele ja tehnoloogiaarendusele ettenähtud toetusega.

Suuremat toetust antakse innovatsiooni turuleviimiseks muu hulgas avaliku sektori kaudu. See hõlmab kontseptsiooni tõestamist, katse- ja näidisprojekte. Püütakse paremini ära kasutada teadustaristu potentsiaali, kehtestada tehnilised standardid, kommertskasutusele eelnev hange ning suurem laenu või omakapitali kaudu rahastamine. Uute kontseptide kaudu, nt ergutusauhinnad, millega tasustatakse konkreetsete eesmärkide saavutamist, soodustatakse suurema hulga novaatorite kaasamist. Euroopa innovatsioonipartnerlusele tehakse ülesandeks kõrvaldada Euroopas innovatsiooni ees seisvad tehnilised, juriidilised ja tegevuslikud tõkked, luues seega tugevad seosed pakkumise ja nõudluse poole meetmete vahel.

Sageli tekivad olulised uuendused ootamatustest läbimurretest või olemaolevate või kujunemisjärgus tehnoloogialahenduste uudsest rakendamisest. Programm „Horisont 2020” annab kõige andekamatele ja loovamatele isiksustele võimaluse laiendada teadmiste piirialasid, tugevdades alt-üles meetmeid, nt tulevased ja kujunemisjärgus tehnoloogialahendused, Marie Curie nimelised meetmed ja VKEdele sihtotstarbeliselt suunatud vahend. Lisaks jätavad konkurentsikutsete teemakirjeldused iga ühiskondliku probleemi puhul taotlejatele varasemast palju rohkem võimalusi esitada innovatiivseid lahendusi omal valikul.

Programmiga „Horisont 2020” edendatakse ideede ja perspektiivide vahetust, kasutades järjepidevat lähenemisviisi selle kõigi koostisosade suhtes. Kuna kohaldatakse samasuguseid eeskirju, saavad osalejad programmi osasid hõlpsalt vahetada. Võetakse kasutusele ühendmeetmed, et ühendada ühe osa projektid ja tulemused teiste osade seonduvate projektidega.

Ühistegevust programmi „Horisont 2020” eri osade vahel on vaja eelkõige selleks, et sujuvalt ühendada võimaldavale ja tööstustehnoloogiale ettenähtud toetused ning selle tehnoloogia rakendamine ühiskondlike probleemide lahendamiseks. Kõnealune lähenemisviis tagatakse erisätetega ning nendega soodustatakse valdkondadevahelisi meetmeid, sealhulgas võimaldades eelarveid tõhusal moel ühendada.

Seoses progressi võimaldava tehnoloogia kõrgetasemelise eksperdirühma[21] soovitustega võimaldab prioriteet „Juhtpositsioon progressi võimaldava ja tööstusliku tehnoloogia vallas” käsitada progressi võimaldavat tehnoloogiat programmi „Horisont 2020” prioriteedina, mis rõhutab selle tähtsust majanduskasvu ja töökohtade loomise jaoks. Sellega kaasneb sihtotstarbeline eelarve suuruses 6663 miljonit eurot progressi võimaldav tehnoloogia jaoks seoses fotoonika, mikro- ja nanoelektroonika, nanotehnoloogia, uudsete materjalide, biotehnoloogia ning uudsete tootmis- ja töötlemissüsteemidega. Kõnealuse integreeritud lähenemisviisi osana on sihtotstarbeline toetus nähtud ette tegevusele, milles kasutatakse ära

[21] http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

kasu, mis on saadud mitme progressi võimaldava tehnoloogia ühendamisest, eelkõige suuremahuliste katseliiniprojektide ja näidisprojektide toetamise kaudu.

6. VKEDE OSALEMISE TUGEVDAMINE

Juhtalgatus „Innovatiivne liit" hõlmab kohustust tagada VKEde aktiivne osalemine programmis „Horisont 2020". VKEdel on märkimisväärne innovatsioonipotentsiaal ning nad suudavad tehnoloogilisi läbimurdeid ja teenuste innovatsiooni kiiresti turule tuua. VKEsid käsitleva lähenemisviisi tugevdamine, sealhulgas mikroettevõtete osalemise soodustamine on oluline, kui programmiga „Horisont 2020" soovitakse aidata täna kiiresti arenevatel ettevõtetel kasvada homseteks rahvusvahelisteks ettevõteteks.

Programmis „Horisont 2020" kohaldatakse VKEde suhtes integreeritud lähenemisviisi. Sellise lähenemisviisi kaudu, eeldatakse et ligikaudu 15 % kogueelarvest, mis on ette nähtud ühiskondlike probleemide lahendamiseks ning võimaldavale ja tööstustehnoloogiale, läheb VKEdele. Programmi „Horisont 2020" raames soodustatakse mitme uuendusega VKEde osalemist.

Lihtsustamine on kasulik eelkõige VKEdele, kuna neil puuduvad sageli vahendid suure halduskoormusega toimetulekuks. Seepärast luuakse ühtne juurdepääsupunkt VKEde jaoks, kes soovivad programmis „Horisont 2020" osaleda. Samuti soodustab VKEde osalemist innovatsioonitegevuse rõhutamine, kuna selline tegevus on nendega otseselt seotud.

Kõnealuseid horisontaalseid meetmeid täiendatakse VKEsid käsitlevate meetmetega. Selleks ühendatakse täiustatud vahendite kogumisse rahaline toetus, mis seni oli jaotatud mitme programmi vahel.

Esiteks kasutatakse uut VKEde vahendit, mis põhineb väikeettevõtjate innovatsioonialase teadustegevuse programmil[22] ja mille põhimõtted on esitatud prioriteeti „Innovatsioon VKEdes" käsitlevas osas, kõigi ühiskondlike probleemide ning võimaldava ja tööstustehnoloogia puhul. Kõnealuse vahendi abil saavad VKEd esitada oma kõige innovatiivsemaid ideid ELi tasandi probleemide lahendamiseks. See vahend vastab kõigi VKEde vajadustele, pakkudes innovatiivseid lahendusi konkreetsetele probleemidele, sõltumata sellest, kas need on kõrgtehnoloogilised ja teaduspõhised või ühiskondlikud ja teenustepõhised, lähtudes järgmistest põhimõtetest.

– *Rahalist toetust saavad taotleda üksnes VKEd.* Nad võivad kaasata teisi partnereid, kuid üks oluline uuendus selles vahendis on see, et lubatud on üheainsa osalejaga projektid.

– *Toetust antakse eri etappides.* Teostatavuse etapis on võimalik hinnata projekti potentsiaali. Põhitoetuse abil saavad VKEd projekti rakendada, säilitades intellektuaalomandi õigused ning vajaduse korral anda ülesandeid alltöövõtjatele. Kaudselt nähakse ette lisatoetus selliste teenuste kaudu, nagu riskikapitalile juurdepääsu hõlbustamine, innovatsioonitoetus või riigihange.

[22] Väikeettevõtjate innovatsioonialane teadustegevus, http://www.sbir.gov.

Teiseks lisatakse prioriteedi „Innovatsioon VKEdes” alla sihtotstarbeline tegevus teadusmahukate VKEde jaoks. Sellega toetatakse järgmist etappi Eurostars-programmis,[23] mida rakendatakse koostöös liikmesriikidega[24]. Sellega kaasnevad meetmed VKEde innovatsioonisuutlikkuse loomiseks, nt võrgustike loomine ja vahendamine. Lisaks saavad VKEd tehnoloogialahendustega tutvumise eesmärgi ühendust teadlaste ja novaatoritega kogu Euroopas.

Kolmandaks on vastavalt Euroopa Ülemkogu üleskutsele kesksel kohal prioriteet „Riskikapitali kättesaadavus” VKEdele. Võlavahendi puhul suurendatakse tähelepanu VKEdele, tehes koostööd finantsvahendajatega riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Omakapitalivahend on suunatud varase kasvuetapi investeeringutele ning see võimaldab kasvuetapi ja laienemisinvesteeringuid koostoimes ettevõtete ja VKEde konkurentsivõime programmi kohaste omakapitalivahenditega.

Omakapitalivahend ja võlavahendi VKEde komponent on osa ELi kahest finantsinstrumendist, mille kaudu pakutakse VKEde teadusuuringute, innovatsiooni ning kasvu toetamiseks omakapitali ja laene koostoimes ettevõtete ja VKEde konkurentsivõime programmi raames ettenähtud omakapitali- ja võlavahenditega.

7. RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Rahvusvahelist koostööd kolmandate riikidega on vaja selleks, et lahendada tõhusalt programmis „Horisont 2020” määratletud mitmed konkreetsed probleemid. Seda eelkõige selliste programmis „Horisont 2020” määratletud ühiskondlike probleemide puhul, millega tuleb tegeleda üleilmsel tasandil. Rahvusvaheline koostöö on oluline ka eesliini ja alusuuringute puhul, et saada kasu kujunemisjärgus teaduse ja tehnoloogia võimalustest. Suure tähtsusega on ka teadlaste ja novaatorite rahvusvahelise liikuvuse edendamine üleilmse koostöö tõhustamisel. Sama tähtis on rahvusvaheline tegevus Euroopa tööstuse konkurentsivõime suurendamiseks, edendades uudse tehnoloogia kasutuselevõttu ja kaubandust, nt üleilmsete standardite ja suuniste kaudu, ning edendades Euroopa lahenduste tunnustamist ja kasutamist väljaspool Euroopat.

Rahvusvahelise koostöö eesmärk programmis „Horisont 2020” on tugevdada liidu teadusuuringute pädevust ja atraktiivsust, lahendada ühiselt üleilmseid probleeme ning toetada Euroopa Liidu välispoliitikat. Programmis „Horisont 2020” on rahvusvaheline koostöö suunatud koostööle kolme peamise riikiderühmaga:

1) tööstusriigid ja tärkava turumajandusega riigid;

2) laienemisprotsessis osalevad riigid ja naaberriigid ning

3) arenguriigid.

Vajaduse korral edendatakse programmis „Horisont 2020” koostööd piirkondlikult või mitmepoolselt. Rahvusvaheline koostöö teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas on liidu üleilmsete kohustuste põhiaspekt ning sellel on oluline roll liidu partnerluses arenguriikidega, kus üleilmsete probleemide mõju on sageli ebaproportsionaalne. Selline koostöö edendab

---

23 http://www.eurostars-eureka.eu/

24 http://www.eurekanetwork.org/

kaasavat majanduskasvu ja tähendab edusamme aastatuhande arengueesmärkide ning muude rahvusvahelise säästva arengu raames kokkulepitud eesmärkide täitmisel.

Programmis „Horisont 2020" jätkatakse üldise avatuse põhimõtte järgmist, soodustades samas vastastikust juurdepääsu kolmandate riikide programmidele. Lisaks rakendatakse mitmeid sihtmeetmeid, võttes arvesse strateegilist lähenemisviisi ühishuvil ja vastastikusel kasul põhinevale rahvusvahelisele koostööle ning edendades kooskõla ja sünergiaid liikmesriikide tegevusega. Sihtotstarbelised toetusmeetmed, mis toetavad strateegilist lähenemisviisi ja prioriteetide kindlaksmääramist, on lisatud erieesmärgi „Kaasav, innovatiivne ja turvaline Euroopa ühiskond" alla.

8. TIPPTASEMEL TEADMISTE LEVITAMINE JA OSALEMISE LAIENDAMINE

Programmis „Horisont 2020" jätkatakse rahalise toetuse eraldamist projektikonkursside ning sõltumatu ja tulemuspõhise eksperdihinnangu alusel, mille kohaselt valitakse üksnes parimad projektid geograafilist jaotust arvestamata.

Sellist lähenemisviisi on vaja siiski täiendada meetmetega, millega tagatakse, et programm „Horisont 2020" on avatud suurele hulgale osalejatele, sealhulgas uutele sisenejatele, ning et valdavaks on olemasolev pädevus. Seega tuleb andekaid teadlasi hoida ja toetada nende saamist tipptasemel teadlasteks, võimaldades teadlastel ja novaatoritel kogu Euroopas saada kasu programmi „Horisont 2020" vahenditest, võrgustikest ja rahalisest toetusest. See hõlmab tihedate seoste loomist muu tegevusega kõrgharidussektoris, eelkõige programmiga „Erasmus kõigile" ja teadmusühendustega.

Liidu rahalise toetuse abil on loodud tipptase ja seda on laiendatud kogu Euroopas nii seitsmenda raamprogrammi kui ka ühtekuuluvuspoliitika fondide kaudu. Seitsmenda raamprogrammi eriprogrammi „Võimekus" tegevused „Teadmiste piirkonnad" ja „Teadusuuringute potentsiaal" on pakkunud suurt huvi, kuid andmed kinnitavad, et need oleksid veelgi tõhusamad kui järgitaks ühtekuuluvuspoliitika kohaseid sarnaseid meetmeid[25].

Seepärast teeb komisjon ettepaneku selgema tööjaotuse kohta programmi „Horisont 2020" ja struktuurifondide vahel, tugevdades samas koostoimet. Piirkondadele nähakse ette toetus nende teadus- ja innovatsioonivõime loomiseks ühtekuuluvuspoliitikaga, mis jätkab aruka spetsialiseerumise kontsepti ning hõlmab meetmeid, mis aitavad teadlastel ja novaatoritel kogu Euroopas tipptaset saavutada.

Programmi „Horisont 2020" täiendavate meetmete eesmärk on laiendada osalemist kogu programmi ulatuses. See hõlmab parema koordineerimise, koostöö ja teabevahetuse tagamist Euroopa Liidu kahe rahastamisprogrammi vahel. Samuti antakse toetust prioriteedi „Kaasav, innovatiivne ja turvaline ühiskond" raames, et õppida varem tehtust ning anda nõu, eesmärgiga reformida teadusuuringute ja innovatsioonipoliitikat. See hõlmab ka võrgustike loomist ja partnerlussuhteid, mis suurendavad sidemeid teadlaste ja novaatorite vahel kõigis liikmesriikides ja piirkondades. Selliselt võimaldab tipptaseme poole püüdlemine, mis on programmi „Horisont 2020" tunnuseks koos struktuurifondide võimekuse arendamise elementidega, tipptasemel teadmiste arengut arengupiirkondades. Sellised teadmised suurendavad asjaomaste piirkondade rahvusvahelist atraktiivsust ning neile tugineb nende

[25] Eksperdirühma sünergiate kohta seitsmenda raamprogrammi, konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm ja ühtekuuluvuspoliitika fondid, ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/seg-final_en.pdf

riikide edasine majandusareng. Sellega seoses tuleb võtta arvesse ka eriolukordi äärepoolseimates piirkondades.

9. EUROOPA TEADUSRUUMI VÄLJAKUJUNDAMINE

Euroopa teadusruum on vaja kiiresti välja kujundada, et vältida tegevuse kulukat kattumist ja selle asjatut dubleerimist. See tähendab tõelise teadmiste, teadusuuringute ja innovatsiooni ühtse turu loomist, mis võimaldab teadlastel, teadusasutustel ja äriühingutel olenemata riigipiiridest liikuda, konkureerida ja koostööd teha. Allesjäänud vajakajäämistega tegeletakse Euroopa teadusruumi raamistikus, mille komisjon esitab 2012. aastal.

Programmiga „Horisont 2020" antakse suuremat toetust teadlaste karjääri ja liikuvuse (sealhulgas Marie Curie nimeliste meetmete kaudu) edendamiseks ning tagatakse suuremahulise teadustaristu võrgustike loomine ja avamine, samuti „Euroopa e-teadusruumi" saavutamine („Teadustaristu"). Teaduskarjääri atraktiivsuse soodustamiseks pööratakse programmis „Horisont 2020" piisavalt tähelepanu Euroopa teadlaste hartale ja teadlaste töölevõtmise juhendile ning muudele Euroopa teadusruumiga seoses kindlaksmääratud asjakohastele võrdlusraamistikele ning samal ajal peetakse silmas nende vabatahtlikku laadi. Selleks et teadusuuringute tulemused oleksid kättesaadavad neile, kes neid vajavad, võetakse täiendavaid samme avatud juurdepääsu tagamiseks. See hõlmab ka meetmeid selliste takistuste kõrvaldamiseks, mis peatavad naisi teadlaskarjääri valimast. Komisjon kohustub saavutama eesmärki (40 %) seoses naiste osalusega nõuandvates struktuurides ning sellega tagatakse, et soolised erinevused kajastuvad konkursikutsetes ning vajaduse korral hindamismenetlustes. Naiste suurem osalus parandab teadusuuringute ja innovatsiooni kvaliteeti, samas saab seeläbi lahendada kõrgelt kvalifitseeritud ja kogenud teadlaste nappuse probleemi, sest selliseid teadlasi on vaja Euroopa konkurentsivõime ja majanduskasvu suurendamiseks.

Prioriteedi „Kaasav, innovatiivne ja turvaline ühiskond" raames toetatakse poliitika koordineerimist kogu Euroopas ja nähakse ette tugev tõenduslik alus, et aidata liikmesriikidel sobivaid poliitikakombinatsioone rakendada. Uue meetmena sisaldab tööprogramm teavet selle kohta, kuidas tagada riiklike teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise koordineerimine; seda arutatakse programmiga seotud komiteedes.

Programmiga „Horisont 2020" toetatakse lähenemisviisi, mille eesmärk on muid rahalisi vahendeid lihtsustatud ERA-NET kava kaudu ühendada ja võimendada, nähes ette toetuse alates riiklike programmide koordineerimist kuni ühiste konkursikutsete kaasrahastamiseni. Selgete kriteeriumidega artikli 185 kohaste ühisprogrammide ja artikli 187 kohaste ühisettevõtete kohta esitatakse algatuste kogum, milles võetakse arvesse seitsmenda raamprogrammi raames saadud kogemusi ja hinnanguid ning finantsmääruste muudatusi.

Ühise programmitöö algatused on oluline samm vahendite ühendamisel, et luua kriitiline mass tegelemaks liikmesriikide ühiste probleemidega. Programmiga „Horisont 2020" toetatakse ühise programmitöö algatusi nende strateegiliste teadusuuringute kavade väljatöötamisel. Kui ühise programmitöö algatuses tegeletakse probleemiga, mis on kooskõlas programmi „Horisont 2020" eesmärkidega, võib täiendava toetuse andmiseks kasutada ERA-NET kava või kaasrahastamist. Uusi artikli 185 kohaseid algatusi kaalutakse üksnes tingimusel, et liikmesriigid on võtnud endale selge kohustuse ning on tõendatud ühise programmitöö algatuse suutlikkust oluliseks koostööks ja asjaolu, et nende ulatust ja reguleerimisala on vaja riiklike programmide täieliku integratsiooni toetamiseks.

Euroopa majanduse elavdamise kava kohaste avaliku ja erasektori vaheliste partnerlussuhetega saadud kogemustele toetudes on paremini võimalik selliseid partnerlussuhteid luua ilma, et seejuures läheks vaja uusi seadusandlikke menetlusi. See võimaldab kõnealuseid algatusi sujuvalt rakendada ning tagada suurem selgus ülesannetes ja vastutusalades.

10. ÜHISTE EESMÄRKIDE SAAVUTAMINE

Euroopa maksumaksjatel on õigus teada, kuhu nende raha investeeritakse. Kuna teadusuuringud ja innovatsioon on inimeste tuleviku seisukohalt otsustava tähtsusega, on oluline teavitada üldsust programmi „Horisont 2020” alusel rahastatavast teadus- ja innovatsioonitegevusest ja näidata eelkõige liidu tasandil võetavate meetmete lisandväärtust. See aitab edendada mõistmist, pühendumist ja arutelu üldsuse seas. Seepärast moodustavad teavitamis- ja kommunikatsioonimeetmed programmi „Horisont 2020” rakendamise lahutamatu osa.

Kõnealuste meetmete puhul on tähelepanu keskmes teadusuuringute tulemuste teavitamine poliitikakujundajatele, ettevõtetele, novaatoritele ja teistele uurijatele. Seejuures soodustatakse avatud juurdepääsu.

Euroopa 2020. aasta strateegia ja juhtalgatuse „Innovatiivne liit” keskmes olevate ühiste eesmärkide saavutamine nõuab kõrgeid poliitilisi eesmärke. Komisjon on veendunud, et tänu tema ettepanekule programmi „Horisont 2020” kohta ja sellega kaasneva radikaalsele uuendamisele on võimalik liidu eelarve tähtis roll saavutamaks teadus- ja innovatsioonitegevuses uus tase, mida Euroopa vajab. Programmi „Horisont 2020” kavandatakse rakendada kuni käesoleva kümnendi lõpuni. Selle projekte jätkatakse ka järgmisel aastakümnel ning projektidele antava rahalise toetuse mõju peaks ulatuma ka kaugemale. Seega on kõnealune programm investeering tulevikku.